

Młodzi pracownicy – Fakty i liczby

Zatrudnienie młodzieży

Europejskie Obserwatorium Ryzyka opracowało serię sprawozdań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w kontekście określonych zagrożeń, branż lub grup pracowników. Niniejszy biuletyn zawiera streszczenie sprawozdania¹ na temat młodych pracowników. Jest on częścią większego projektu mającego na celu wczesną identyfikację zagrożeń pojawiających się w środowisku pracy i, w konsekwencji, umożliwienie podejmowania szybszych i skuteczniejszych działań zapobiegawczych.

W publikacji przedstawiono przegląd zagrożeń zawodowych, z jakimi mogą zetknąć się młodzi pracownicy, oraz ich krótko- i długoterminowych skutków. W tym celu przeanalizowano dane statystyczne i wyniki badań, a także wybrane studia przypadków w zakresie działań zapobiegawczych.

Łącząc te bogate źródła informacji, zebrane w państwach członkowskich Unii Europejskiej i w państwach spoza UE, Agencja chce umożliwić szeroki wgląd w doświadczenia młodych pracowników w dziedzinie bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia. Agencja ma nadzieję, że informacje te przyczynią się do skuteczniejszej ochrony młodych osób podejmujących pracę, a co za tym idzie – do zapewnienia im wyższego poziomu ochrony zdrowia w życiu zawodowym.

Zatrudnienie młodych pracowników w państwach UE-25

Niemal we wszystkich państwach członkowskich maleje liczba młodych pracowników. Jest to wynik wchodzenia na rynek pracy niżej demograficznego, ale być może także skutek coraz bardziej powszechnego kształcenia i dłuższego okresu edukacji. Ponadto młodzi stają się ofiarami recesji gospodarczej – pracodawcy w obliczu nasilającej się recesji ograniczają zatrudnianie młodych pracowników.

W 2005 r. w państwach UE-25 było zatrudnionych około 193,8 mln osób, w tym 20,4 mln młodych² pracowników. Stanowili oni 10,5% siły roboczej. Stopa zatrudnienia³ (w państwach UE-25) wyniosła 36,3% w przypadku młodych pracowników i 63,6% w przypadku osób w wieku od 15 do 64 lat.

Stopa bezrobocia wśród młodzieży w państwach UE-25 wyniosła 18,7% – dwa razy więcej niż całkowita stopa bezrobocia (9,0%). W wielu państwach członkowskich UE stopa bezrobocia młodych pracowników wzrosła w ostatnich latach, pomimo że liczba młodych osób jest mniejsza niż całkowita liczba starzejącej się ludności. Istnieją też duże różnice w zależności od regionów: w dwóch trzecich regionów w państwach UE-25 stopa bezrobocia wśród młodzieży była co najmniej dwukrotnie niższa w stosunku do całkowitej wielkości bezrobocia. Regionalne wskaźniki bezrobocia wśród młodych ludzi wahały się od 6,2 do 59,1%.

Jednakże skuteczne włączenie młodych pracowników do życia zawodowego jest niezbędne dla społeczeństwa i dla przedsiębiorstw, a także szczególnie ważne dla samych młodych ludzi, dla ich równowagi życiowej, zdrowia i dobrego samopoczucia.

Praca tymczasowa, w niepełnym wymiarze, weekendowa i zmianowa

W 2005 r. pracownicy w wieku od 15 do 24 lat rzadziej niż ogół osób pracujących byli zatrudnieni na pełnym etacie (72% w stosunku do 82%), częściej zawierali umowy na czas określony (39% w stosunku do 14%) i częściej wykonywali pracę, za którą otrzymywali płacę tygodniową lub miesięczną (94% w stosunku do 83%). Jednak zważywszy na nieformalne ustalenia dotyczące pracy, które są powszechne wśród młodych pracowników (np. wolontariat, praca w przedsiębiorstwie rodzinnym, praktyki zawodowe), trudno określić wielkość zatrudnienia.

Wielu pracowników zatrudnionych na czas określony w państwach UE-25 miało poniżej 25 lat: umowy na czas określony miało 37,5% młodych pracowników. W ujęciu procentowym wartość ta wahała się od 6,8% w Irlandii do 59% w Hiszpanii.

Według danych agencji pracy tymczasowej⁴ osoby zatrudnione na umowy na czas określony miały mniejszy dostęp do szkoleń i udział w długoterminowym podnoszeniu kwalifikacji niż pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony. Miały również mniejszą kontrolę nad kolejnością wykonywania poleceń, tempem lub metodami pracy, mniejsze wymagania związane z zawodem, a także ograniczoną informację o ryzyku związanym z wykonywaną pracą.

W 2005 r. jeden na czterech młodych pracowników był zatrudniony w niepełnym wymiarze godzin. W takim wymiarze czasowym wykonuje pracę coraz więcej osób. Badania na temat pracy w niepełnym wymiarze godzin wskazują, że możliwości szkoleń i rozwoju kariery są w tym przypadku mniejsze⁵. Wysokość wynagrodzenia i zasiłków socjalnych jest często niższa, a wykonywana praca jest zwykle monotonna.

Ponad połowa młodych pracowników pracowała przynajmniej raz w miesiącu w sobotę. Ponadto młodzi pracownicy częściej pracowali w systemie zmianowym.

Gdzie są zatrudnieni młodzi pracownicy?

Z podziału na branże wynika, że w państwach UE-25 najliczniejsza grupa młodych pracowników znajduje zatrudnienie w hotelach i restauracjach (22,7%) oraz w handlu (16,3%). Hotelarstwo i gastronomia znajduje się na pierwszym miejscu pod względem zatrudnienia młodych pracowników w 20 spośród 25 państw członkowskich i jest jedną z trzech branż o najwyższym poziomie zatrudnienia we wszystkich państwach członkowskich.

Taki podział ma poważne skutki w kontekście bezpieczeństwa i higieny pracy młodych ludzi z powodu występowania szczególnego rodzaju potencjalnie szkodliwych warunków, typowych dla wymienionych branż (między innymi niska płaca, czasowa praca sezonowa, niekorzystne warunki zatrudnienia i praca wymagająca wysiłku fizycznego). W państwach UE-25 w 2005 r. młodych ludzi najczęściej zatrudniano w usługach (5,2 mln), a następnie w rzemiośle i branżach związanych z rzemiosłem (3,6 mln), przy pracach biurowych (2,7 mln), jako personel techniczny i pomocniczy (2,7 mln), a także przy wykonywaniu prac prostych (2,5 mln). W państwach członkowskich występują nieznaczne różnice

¹ <http://osha.europa.eu/publications/reports/7606507>

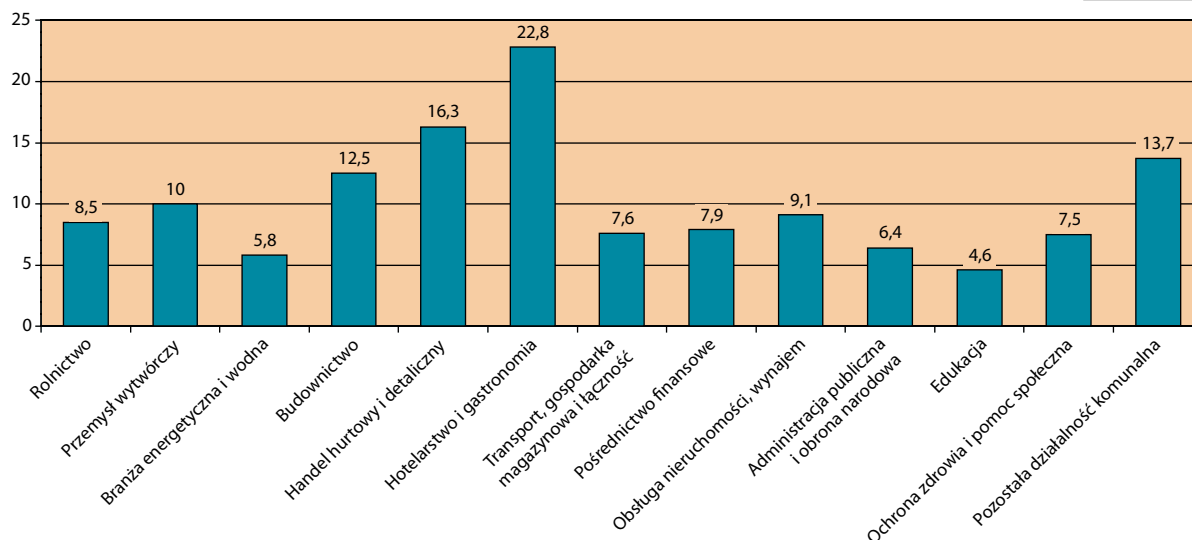
² Młodzi pracownicy: wiek od 15 do 24 lat.

³ Stopa zatrudnienia wyraża całkowitą liczbę zatrudnionych jako procent ludności w danej grupie wiekowej.

⁴ A. Goudswaard, F. Andries, *Employment status and working conditions*. <http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef0208.htm>

⁵ Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dublin, „Part-time work in Europe”, 2005.

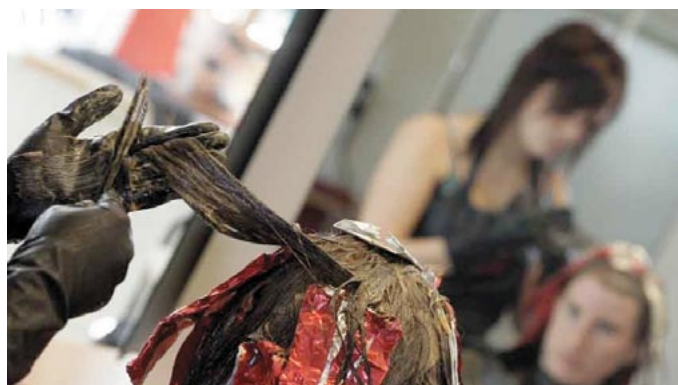
<http://www.eurofound.eu.int/ewco/reports/TN0403TR01/TN0403TR01.pdf>

Liczba młodych pracowników według branż, państwa UE-25. Badanie aktywności ekonomicznej ludności (LFS).

w strukturze zawodowej. W latach 2000–2005 największy wzrost zatrudnienia młodych pracowników odnotowano w usługach oraz handlu detalicznym i hurtowym (wzrost o 0,38 mln).

Wiele z wymienionych branż i zawodów charakteryzuje się wysokim ryzykiem wypadków przy pracy, narażeniem na czynniki szkodliwe i niebezpieczne w miejscu pracy lub, jak w przypadku pracowników usługowych, czynniki związane z pracą dorywczą.

© Hasse Eriksson

Różnice w zależności od płci

Młodzi pracownicy, podobnie jak ogół osób pracujących, stykają się z problemem różnic ze względu na płeć. Generalnie zatrudnionych jest więcej młodych mężczyzn niż kobiet: w 2005 r. w państwach UE-25 pracowało 11,1 mln młodych mężczyzn i 9,3 mln młodych kobiet. Jednak trudno znaleźć dane o ryzyku zawodowym i skutkach zdrowotnych narażenia, w których byłyby uwzględnione różnice między młodymi kobietami i mężczyznami.

Istnieje ścisły związek między płcią a zagrożeniami w środowisku pracy i, tym samym, skutkami zdrowotnymi tych zagrożeń. Na przykład fryzjerstwo jest zdominowane przez kobiety, które w tym zawodzie stanowią 87% ogółu zatrudnionych. Ponad milion osób pracuje w około 400 tys. salonów fryzjerskich w Europie. Jest to młoda siła robocza: 83% osób podejmujących pracę ma mniej niż 26 lat, a 56% – mniej niż 19 lat. Zatem niemal wszystkie czynniki ryzyka występujące w branży fryzjerskiej automatycznie odnoszą się do młodych pracowników, a podstawowe problemy zdrowotne w tej branży, czyli choroby skórne, astma oraz dolegliwości mięśniowo-szkieletowe, dotyczą przeważnie kobiet.

Konieczne są dalsze badania w celu:

- określenia ryzyka narażenia młodych pracowników na takie czynniki związane z miejscem pracy, jak niebezpieczne substancje (szczególnie środki biologiczne, substancje rakotwórcze i toksyczne), hałas i wibracje, fizycznie wyczerpujące warunki pracy i czynniki psychospołeczne;
- dokonania oceny wpływu konkretnych czynników ryzyka na młodych pracowników w branżach o wysokim poziomie zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem branży usługowej;
- dokonania oceny różnic ze względu na płeć w kontekście oddziaływania określonych czynników ryzyka na kobiety i mężczyzn;
- dostosowania działań w zakresie uświadamiania, szkoleń i profilaktyki do wspomnianych różnic ze względu na płeć, a także innych różnic, wynikających np. z migracji młodych pracowników;
- wprowadzenia problematyki bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP) do programów szkoleń, które nie wiążą się ze zdobyciem formalnych kwalifikacji (dotyczy to coraz częściej kobiet pracujących w branży usługowej, np. opiekunek domowych);
- opracowania skutecznej polityki ograniczania ryzyka wypadków przy pracy wśród młodych pracowników. W tym kontekście korzystna może być współpraca polegająca na uwzględnianiu różnych dziedzin polityki (np. zdrowia publicznego, zwalczania zatrudniania dzieci, bezpieczeństwa transportu);
- prowadzenia polityki informacyjnej, której efektem będzie uwzględnienie problematyki BHP w podstawowych programach nauczania na wszystkich poziomach kształcenia.

Dodatkowe informacje

Sprawozdanie stanowi element corocznej kampanii Agencji, Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, który w 2006 r. był poświęcony bezpieczeństwu pracy osób młodych. Pod hasłem „Bezpieczny start” ponad 30 państw aktywnie uczestniczyło w największej kampanii BHP na rzecz ochrony młodych pracowników.

Informacje o narażeniu na ryzyko oraz o skutkach zdrowotnych podsumowano w numerze 70 biuletynu Facts: **Młodzi pracownicy – Fakty i liczby. Narażenie na ryzyko i skutki zdrowotne.**

Więcej informacji o młodych pracownikach znajduje się na stronie: <http://ew2006.osha.europa.eu/>.

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83
E-mail: information@osha.europa.eu

© Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy. Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła informacji. Printed In Belgium, 2007

